

# TEGEN DE KWAKZALVERIJ

REDACTIE-ADRES: J. Th. Balk, Keeverberg 54, Amsterdam-Z.

Opgericht 1 januari 1881

## MOERMAN OP HET BEELDSCHERM

„Misschien zit daar wel een kapitale denkfout, want hij is stoffen voor gezonde duiven gaan gebruiken voor ongezonde, zieke mensen”.

*OP ZONDAGAVOND 23 NOVEMBER heeft de Tros de rumriek Tros Aktua geheel gewijd aan de kankertherapie van de Vlaardingse arts Moerman. De uitzending droeg een tamelijk evenwichtig karakter, dat wil zeggen er werd zeer duidelijk gewaarschuwd om zich geen illusies te maken en presentator Ivo Niehe had zijn best gedaan om alle kanten van het probleem te belichten en ook de tegenstanders van Moermans beweringen ruim aan het woord te laten. Al zou op details misschien nog wel iets zijn af te dingen — het ware te hopen dat in de toekomst dergelijke onderwerpen met dezelfde behoedzaamheid werden aan-gevat. Ten behoeve van onze lezers hieronder een, grotendeels woordelijk, verslag van deze al met al bijzonder boeiende uitzending.*

DE UITZENDING VAN Tros Aktua liet eerst beelden zien van het druk-bezochte spreekuur van de 82-jarige arts, die zich al vele jaren wijdt aan de be-strijding van kanker door een bijzonder dieet. Er kwamen patiënten van Moerman op het scherm, waarvan er een verklaar-de driemaal te zijn geopereerd. „Ik knap-te helemaal niet op”. Hij heeft toen Moer-man bezocht. „Ik ben prima”.

Een ander was tweemaal geopereerd en verklaarde onder behandeling van Moerman opgeknapt te zijn. Weer een andere patiënt kreeg veertien jaar gele-den te horen dat zij aan kanker leed en zei door Moerman geheel te zijn genezen.

„Op zijn zachtst uitgedrukt merkwaar-dige verhalen over genezingen”, consta-teerde de Tros-presentator. Wat zegt dok-ter Meinsma, de directeur van het Koningin Wilhelmina Fonds voor kanker-onderzoek er van?

„Hij beweert dat hij kanker heeft gene-zen en ik beweer dat hij daarvan niet het bewijs geleverd heeft”, aldus de heer Meinsma.

En dokter A. P. N. de Groot, voor-zitter van de Vereniging tegen de Kwak-zalverij, zegt: „De therapie van de heer Moerman vind ik voor de volksgezond-heid levensgevaarlijk”.

*Zeer gewaagde bewering*

DE PRESENTATOR SPREEKT over het levensverhaal van dokter Moerman, die al bijna veertig jaar, „via een uiterst curieuze methode” kanker wil genezen. De presentator vindt het een zeer gewaag-de bewering dat hij kanker kan genezen. Er zijn bijna alleen spectaculaire genezin-

gen bekend. Dat vloeit voort uit het feit, dat Moerman als plattelandsarts (Vlaar-dingen-Ambacht) geen administratie voer-de en dat nog steeds niet doet. De onge-twijfeld zeer talrijke mislukkingen komen zelden of nooit ter sprake. „En daar da-mes en heren, zit precies het gevaar. U, dames en heren, die naar dit programma kijkt en toevallig met deze ziekte te maken heeft, zou nieuwe hoop op genezing kun-nen krijgen. Realiseert u zich dan wel dat de traditionele geneesmethode tegenwoor-dig in zeer veel gevallen en in steeds toe-nemende mate resultaten heeft, en dat bovendien dit verhaal door een leek is samengesteld, die zich weliswaar in deze materie heeft verdiept maar nooit in staat zal zijn het verlossende woord te spreken over deze, ik zeg het nogmaals, zeer om-streden methode-Moerman.

Het levensverhaal van dokter Moerman is niettemin het verbazingwekkend relaas van een nimmer opgelost meningsverschil tussen een uitermate intelligente 82-jarige arts die in een dorpsromanachtige sfeer leeft aan de ene kant en aan de andere kant de officiële medische wereld.

*Rode draad van rechtszaken*

HET IS HET relaas van een miskend kankergenezer. Rechtszaken lopen als een rode draad door Moermans leven. Hij is een strijdbaar mens geworden. (Er werden enkele beelden getoond van civiele zaken, waarbij Moerman partij was. De presen-tator merkte op, dat men de indruk krijgt dat Moerman die rechtszaken gebruikt om zijn therapie in de publiciteit te hou-den. De medische wereld zwijgt hem dood.)

Moerman is een groot duivenliefhebber en hij bezit een dermate uitgebreide kolo-nie, dat hij een speciale man in dienst heeft om die dieren te verzorgen. Geen wonder dus, dat hij in plaats van de tra-ditionele ratten en muizen zijn duiven als proefdieren ging gebruiken, toen hij besloten had zijn leven te wijden aan het zoeken van een oplossing van het kanker-vraagstuk, aldus vervolgt presentator Niehe zijn relaas.

En die keus lag des te meer voor de hand omdat in laboratoria van het Duitse Bayerconcern twee opvallende feiten bij proeven met duiven kwamen vast te staan. Proeven om bij gezonde duiven kanker te verwekken waren gestaakt eenvoudig om-dat het niet gelukt was en bovendien kwam men tot de conclusie dat de stofwisseling van een mens gelijk is aan die van 24 duiven.

Proeven die dokter Moerman op zijn duiven nam leerden inderdaad dat gezon-de duiven niet voor kanker vatbaar zijn, zelfs niet wanneer je ze met kwaadaardige cellen inspuist. Er moet dus iets zijn in de constitutie van die vogels dat hen voor die ziekte behoedt en volgens Moerman is een gezonde duif van nature tegen kan-ker beschermd door zijn stofwisseling, die gekenmerkt wordt door een hoog, zoge-naamd oxydatievermogen, wat zoveel be-tekent dat duiven zeer intensieve verbran-dingsprocessen hebben.

*Moermans acht stoffen*

MOERMAN ZOCHT DE stoffen, die bepalend zijn voor het hoge oxydatiever-mogen bij duiven en hij vond er acht; ijzer, zwavel, jodium, citroenzuur, de vita-mines A, C en E en de vitamines van het B-complex. Dat is allemaal nogal tech-nisch maar het belangrijke is dat deze stoffen voor alle cellen van het lichaam absoluut onontbeerlijk zijn voor het be-houd van een goede gezondheid. Op basis hiervan stelde Moerman een vitaminekuur en een dieet samen, die ook op mensen een heilzame uitwerking moesten hebben. En toen een patiënt met name Brinkman met goed resultaat behandeld was achte



Moerman de juistheid van zijn vondst aangetoond. Van dat moment kwamen er meer en meer kankerpatiënten op zijn spreekuur. Maar tegelijkertijd stelde hij zichzelf wèl, wat de medische wereld aangaat, buiten de wet. Een plattelandsdokter, die op eigen houtje een nogal eenvoudig therapietje ontwikkelt waarmee hij opgegeven kankerpatiënten pretendeert te genezen is iemand waarmee praktisch geen enkel zichzelf respecterend arts iets te maken wil hebben. Ook al omdat Moermans definitie van kanker nadrukkelijk verschilt van de gangbare. Want volgens hem is het geen lokaal proces maar een gevolg van het feit, dat het lichaam als geheel ziek is. De tumor is dan ook niet het begin maar het gevolg van deze verschrikkelijke ziekte. Met dat al was de gedachte aan de basis van Moermans methode toch zo op het oog een uitermate logische.

*Gezondheid van de postduiven*

AAN HET WOORD komt dan de heer Moerman zelf. „De conclusie was dat als een duif kanker heeft gekregen dan is dus zijn hele gestel in zieke toestand, terwijl anderzijds als in een kerngezonde postduif kankercellen verdwijnen dan moet het zitten in het vraagstuk gezondheid en wat is gezondheid? Dan moet ik even terug naar een hoogleraar in Leiden die ik weer eens ontmoette en even sprak. Ik zei: Ik heb enorm veel van U geleerd, ik ben er hoogst dankbaar voor, alleen één ding heb ik niet geleerd, dat is: Wat is gezondheid? Waarop hij antwoordde: Wisten we dat maar. En dat nu juist heb ik als vraagstuk mij gesteld om dat van de postduif eigenlijk af te kijken en de proefnemingen daarop gericht en tenslotte gevonden dat het mijns inziens ligt aan de acht stoffen en dat die eigenlijk verantwoordelijk waren om bij die gezonde postduiven die ik inspoot de kankercellen te doen verdwijnen. Máár, als experiment koos ik een mens, die zou om te zeggen: Inderdaad... de proef op de som zijn. Toen kwam op een keer in 1939 de bekende figuur Brinkman bij mij, die had een kankergezwell in de buik en inderdaad, deze man is met die stoffen genezen. Nu had ik, om zo te zeggen, een proef op de som, dat mijn onderzoekingen op de postduiven heel juist waren geweest.

Presentator: Juist of niet juist, één ding staat onomstotelijk vast: Moerman staat boven de verdenking dat het hem alleen om het geld te doen zou zijn. De lang niet goedkope typisch ouderwetse inrichting van zijn huis en de omvang van zijn immense landgoed zijn evenzovele tekenen van de grote, in verschillende generaties opgebouwde rijkdom van het geslacht Moerman. Consult, vitaminekuur en

dieet zijn dan ook niet duur. Dat dieet bestaat uit een liter karnemelk per dag, uit grote hoeveelheden fruit en vruchtensap, en verder bijvoorbeeld uit fruit, komkommer en tomaten. In dat dieet zijn vlees, vis, koffie, thee en suiker absoluut taboe. Een simpel dieet dus, ook al weer samengesteld op basis van wat gezonde duiven behoedt voor kanker. En misschien zit daar wel een kapitale denkfout van dokter Moerman, want hij is stoffen die gezonde duiven behoeden voor kanker gaan gebruiken als medicijn voor ongezonde, zieke mensen. En dat is een van de voornaamste strijdpunten in het onopgeloste conflict tussen de traditioneel denkende medische wereld enerzijds en dokter Moerman met slechts enkele artsen als medestanders aan de andere kant. Een conflict niet alleen over Moermans methode, maar waarin met name ook zijn landgoed regelmatig de inzet is geweest van hevige strijd.

*Civiele procedures*

OP HET BEELDSCHERM komen dan enkele beelden van een civiele procedure over de aanwezigheid van een weg door het landgoed van de heer Moerman. Tenslotte heeft de gemeente Vlaardingingen de onteigeningsprocedure gewonnen, zij het niet zonder incidenten. Bij de procedure kwam ook naar voren de bedreiging door het lawaai van de nieuwe weg voor de duivenkolonie en de bedreiging daardoor van het wetenschappelijk werk van dokter Moerman. Op het televisiescherm kon men zien hoe de aanleg van de weg door het mooie landschap vorderde. Niet alleen het landgoed van de heer Moerman was inzet van een juridische strijd, ook het feit, dat hij nog altijd apotheekhoudend arts is, bleef niet onaangevochten.

Moerman temidden van veel strijd derhalve...

Moerman: Als een plattelandsgeneesheer iets pioniert, dan geloven ze het niet. Ik ben teleurgesteld, niet verbitterd.

Mein sma: Hij (Moerman) vindt dat hij bewust tegengewerkt wordt. Hij moet ophouden met praten tegen ondeskundigen. De theoretische grondslag is bestudeerd. Zou op een foute theoretische basis toch successen worden geboekt? Dat geloven wij niet.

Van de jeugdige patiënt Theo Strating uit Elst worden de ervaringen vermeld: hij had een tumor in de hersenen, hij is nog bestraald, maar enige weken daarna ging de tumor opnieuw groeien. De specialist verklaarde: Wij kunnen er niets aan doen. Theo lag hele dagen versuft op de bank. Binnen een week, nadat hij onder behandeling was van dokter Moerman liep hij weer rond. Bij een onderzoek na een half jaar toonde de specialist zich zeer verbaasd. Er zijn ook, vertelde de moeder van Theo, papieren uitgewisseld tussen hem en dokter Moerman. Naderhand zei de specialist: Het zal wel de nawerking van de bestraling zijn.

Presentator: Nawerking van de bestraling. Een veelgehoorde kreet van artsen, wanneer ze geconfronteerd worden met een mogelijk positief effect van Moermans methode. Van nature kan die bestraling best na langere tijd pas gaan werken maar het lijkt wel een wat gemakkelijke verklaring.

Een ander spectaculair geval is dat van de heer Wesseling in Den Haag. Hij wilde niet bestraald worden.

„Je lichaam zuur houden”

MOERMAN HAD DEZE patiënt onderzocht en hem een streng dieet voorgeschreven van alleen verse groenten en fruit. Hij zei: Alles wat zoet is moet je vermijden, je moet je lichaam zuur houden. „Het is mijn overtuiging dat in een zuur lichaam kankercellen geen kans hebben”. Dat is nu een jaar of vijf zes geleden. Sindsdien is de heer Wesseling steeds vooruit gegaan.

Ook komt nog het geval van mevrouw Caelen uit Gouda ter sprake, duivenhouster net als dokter Moerman. Zij getuigde dat als „die man er niet geweest was”, zij ook niet meer in leven zou zijn geweest.

Presentator: Er wordt nooit gesproken over de mislukkingen van Moerman. Desniettemin blijft de indruk dat Moermans therapie geen eerlijke kans heeft gekregen.

Moerman: Als je als plattelandsgeneesheer een pionier bent, dan is een uitspraak van een professor dodelijk voor je.

Dokter De Groot die de beschuldiging als zou Moerman een kwakzalver zijn heeft teruggenomen, blijkt, zo constateert de presentator, het in feite wel iets genuanceerder te zien: Dokter Moerman zien wij, wij dat is de Vereniging tegen de Kwakzalverij, als een zeer integere persoonlijkheid. Wij hebben één groot bezwaar tegen hem en dat is dat hij een idee fixe heeft wat betreft het succes van het dieet dat hij heeft samengesteld naar aanleiding van het duivenvoer dat hij aan zijn postduiven heeft gegeven. Hij heeft dus als nog jonge man gedacht: Kan ik, als ik naar aanleiding van het krachtvoer van mijn duiven, een krachtdieet voor de mensen gebruik mogelijk hiermee de kanker voorkomen? Misschien de kanker kan bestrijden. Is zijn denkfout nu geweest: Ha, nu kan ik kankerpatiënten genezen? Moerman is voor ons geen doorsnee-kwakzalver, maar Moerman behoort wel door zijn gedachtenfout tot de groep die moet worden gerekend tot degenen die zich bezig houden met niet-wetenschappelijke gezondheidsbemoeiens.

*Moerman is een integer mens*

Even komt nu in het beeld de kwakzalver nu wijlen Samuels, die kastjes voor zijn kortegolftherapie voor 7000 gulden verkocht. Men ziet Samuels terwijl hij



zegt dat hij geen gelegenheid heeft zijn theorie nog eens uit te leggen: hij heeft er achttien boeken over geschreven. In deze sfeer, zegt de presentator, hoort Moerman per se niet thuis. Hij exploiteert geen menselijk leed ten eigen bate. Hij is een gekwalificeerd, integer arts.

Dokter Meinsma vindt het gevaarlijk dat mensen die in nood verkeren geneigd zijn waarde te hechten aan de uitspraken van de supportersgroep, die zich rondom dokter Moerman heeft gevormd.

Drs. O. Meyer veroordeelt de halleluja-stemming waarmee voorstanders de methode Moerman presenteren.

Over die supporters kreeg men ook het nodige te horen. Het blijkt dat een hunner, mevr. L. Stoorvogel uit De Lier, 36.000 handtekeningen heeft verzameld. „Er gebeurde nooit iets,” zegt zij. „Ik vind het zeer bedroevend dat het zo lang moest duren. Laten ze dan een experimenteel onderzoek doen naar de methode-Moerman; waarom doen ze dat niet?”

Dan komt natuurlijk het rapport Delprat over de methode Moerman ter sprake: het velde in 1958 een vernietigend oordeel over de therapie van de arts uit Vlaardingen-Ambacht. Dr. mr. dr. Schuurmans Stekhoven vindt de theoretische grondslag van het rapport onverantwoord.

„Volstrekt niet geslaagd”

DOKTER MEINSMA verdedigt het rapport. De theoretische grondslag van het werk van Moerman is onjuist, zo blijkt er uit. Patiënten die alleen via de methode Moerman behandeld zijn (het waren er twee, die in het rapport worden vermeld) zijn niet genezen. Er zijn nog een paar operaties gemaakt in het rapport, o.a. dat wellicht door zijn geneeswijze verbetering van de weerstand is opgetreden maar dat zijn secundaire zaken, omdat het toen en nóg gaat om het genezen van kankerpatiënten. Daarin is hij (Moerman) dus volgens dat onderzoek, volstrekt niet geslaagd en dat is bevestigd door een later ingesteld onderzoek in de zeventiger jaren.

Drs. O. Meijer: Als je dat rapport leest krijg je het gevoel, dat de commissie van tevoren al overtuigd was en daar zijn argumentatie om heen heeft bedacht. Een aantal overwegingen uit het rapport is al weer verouderd en een feit is dat men alleen maar patiënten heeft willen onderzoeken, die uitsluitend met de Moerman-therapie zijn behandeld. Zo zou je nooit een nieuwe therapie kunnen uitproberen.

Dr. J. Bijl: Ik geloof toch, met alle goede bedoelingen, dat men (in het rapport) te veel getracht heeft eventuele resultaten te attaqueren.

Dokter Meinsma: Het is werkelijk ongehoord, dat met vooroordelen een dergelijk belangrijk onderzoek toen gestart zou zijn. Ik kan U verzekeren dat Delprat nog steeds een garantie is dat we volstrekt objectief begonnen zijn aan deze zaak. Het is werkelijk onaardig om te zeggen dat hij met vooroordelen begonnen is aan een zaak, die voor miljoenen mensen nog altijd een van de grootste zorgen is in onze samenleving.

Dr. J. Bijl: Dat men bij Moermans therapie die verbetering van de toestand aan andere oorzaken wil toeschrijven zoals de toch wel uiterst zeldzame voorkomende spontane genezing, ik heb dat wel eens meegemaakt, maar het is een enorme uitzondering...

Dokter Meinsma: Dat voortdurend aangevallen worden over deze zaak irriteert mij een klein beetje, omdat ik vind dat wanneer dus deze gegevens niet juist zouden zijn het plicht is van de tegenstanders, tegenstanders dus van het KWF (Koningin Wilhelmina Fonds) -bestuur om dan met harde feiten aan te geven waar hier fouten zijn gemaakt. En men heeft altijd in het randgebied critiek gehad op details en dat is uitgevochten op verschillende plaatsen als niet juist (te zijn).

#### Vraag om nieuw onderzoek

Het laatste deel van dit Tros Aktua-programma hield zich bezig met de conclusie van dit alles. „Heeft Moerman iets waardevols ontdekt”. Men kreeg te horen dat dr. A. Ronhaar in De Krim (Ov) soortgelijke resultaten als Moerman behaalt met de methode, dat de keel-, neus- en oorsarts dr. Versteeg in Breda de methode ook toepast en dat de bejaarde Amerikaanse geleerde Linus Pauling (geboren in 1901, Nobelprijs voor de chemie in 1954 voor de opstelling van structuurmodellen van proteïneketens, Nobelprijs voor de vrede in 1962) een waarderende brief had geschreven over Moermans methode.

De presentator wees er op, dat de suggestieve invloed die volgens het rapport Delprat zou uitgaan van dr. Moerman niet wordt onderschreven door het feit, dat dokter Ronhaar overeenkomstige resultaten behaalt. Dr. Versteeg heeft een eigen interpretatie van de methode Moerman, die hij beschouwt als een aanvulling op de traditionele geneeswijze. Dokter Moerman heeft nooit de kans gehad zijn ideeën in enig medisch tijdschrift te publiceren, zodat hij aangewezen was op andere, op zichzelf respectabele maar wetenschappelijk weinig vertrouwenwekkende media. „Dat heeft zijn zaak stellig geen goed ge-

daan”. „En tenslotte is het rapport Delprat nog steeds van kracht”, aldus de presentator van het programma, maar de waarde er van is dermate betwist dat een nieuw experimenteel onderzoek alleen daardoor al gerechtvaardigd lijkt”. Hoe moet zo'n onderzoek er uit zien?

Dr. Bijl: Men moet gevallen selecteren, die na de klassieke behandeling moeten worden beschouwd als opgegeven. Dan moet men mensen behandelen volgens de methode Moerman. Dan kan men zeggen of iets gebeurt, of ze in betere conditie geraken en misschien zou daaruit wel kunnen blijken, dat Moerman gelijk heeft, wanneer hij zegt: ik kan kanker genezen.

Drs. Meyer: Heel goed gedocumenteerd zou men met een aantal patiënten de methode Moerman, misschien iets gewijzigd, moeten toepassen.

Dr. Bijl: Ik zou zeer zeker eerst de mogelijkheden afwegen van een behandeling volgens de klassieke therapie. Zouden volgens mijn inzicht de vooruitzichten slecht zijn dan zou ik geen ogenblik twijfelen. Maar ik zou de officiële geneeskunde zeer zeker niet willen passeren.

Dokter Meinsma: Ik dacht dat de therapie van dokter Moerman een omgeslagen bladzij is in de kanker geschiedenis.

Tot slot nog een vraag aan dokter Moerman: of hij niet verbitterd is? Neen, dat blijkt niet het geval. „Dat zit 'm in mijn geloof. Ik heb het geloof dat ik zal meemaken, dat ik toch gelijk heb. Er zijn zoveel pioniers, die het spit hebben moeten afbijten”.

Commentator: 't Is tijd dat een experimenteel onderzoek wordt gedaan, want daarmee wordt de chaos rondom de figur Moerman opgeheven.

## Reacties op de uitzending over Moermans therapie

FRITS GONGGRIJP in De Telegraaf:

Voor Moerman (stond het vast). Voor vele van zijn patiënten, helaas nooit systematisch begeleid of gecontroleerd, want wie tikt er niet op zijn hoofd bij zoveel eenvoud? In 1958 werd het echt te gek, toen moest men wel meer doen dan op het hoofd tikken, want de zuigkracht op patiënten werd te groot. Het rapport Delprat was een schoolvoorbeeld van rapporten zoals die snel tot stand komen als er echt onraad wordt bespeurd bij onwetenschappelijke buitenstaanders en niet zo vlot tot stand komen als het gaat om funeste gevolgen van al te enthousiaste uitbreiding van bestralingstechnieken, zoals te Utrecht (...)

Na Issels, Samuels, Moerman, krankzinnige plannen voor drijvende „kanker klinieken” en wat al niet meer, zullen toch steeds nieuwe fantasten én eerlijke over-

LEDEN,  
WERFT LEDEN!



VERVOLG VAN BLZ. 47

tuigde zwoegers het kankervraagstuk „oplossen” of menen te kunnen oplossen . . .

*Valse hoop op genezing*

H. S. VERBRUGH (arts) in NRC Handelsblad:

De reportage van de TROS was boeiend en redelijk evenwichtig, zij het wel wat oppervlakkig.

De bizarre combinatie van Moerman als underdog tegenover de medische autoriteiten en de gemeentelijke onteigenaars en de samenhang tussen deze twee rollen kwamen overtuigend over. Zeer terecht

*Critiek op congres*

IN HET NOVEMBER-NUMMER van het Maandblad tegen de Kwakzalverij hebben wij uitvoerig aandacht besteed aan de congresdag te Zwolle van de Kon. Ned. Maatschappij tot Bevordering der Geneeskunst die gewijd was aan wat men als de „randgebieden der geneeskunde” aanduidt. Men zal zich herinneren dat aan bod kwamen: acupunctuur, homoeopathie en de anthroposofische geneeskunde.

De Maatschappij heeft hiermede haar deuren geopend voor „de afgronden van kwakzalverij, bijgeloof en hocuspocus”, zo critiqueert de hoogleraar in de oogheelkunde, dr. R. A. Crone (Universiteit van Amsterdam) het congres in een ingezonden stuk, dat in Medisch Contact werd geplaatst. Prof. Crone vond dat nu eenmaal dergelijke paden betreden zijn door de Maatschappij deze niet langer wetenschappelijke medeverantwoordelijkheid kan worden toevertrouwd voor het medisch onderwijs.

WIJ WENSEN ONZE LEDEN  
EEN GELUKKIG EN VOORSPOEDIG

1976

Bestuur Vereniging tegen de Kwakzalverij  
Redactie Maandblad tegen de Kwakzalverij

werd Moerman als integere persoon afgezet tegen oplichters als de Van de Moosdijks en Samuels. Patiënten die zeiden baat gevonden te hebben kwamen uitvoerig aan het woord; enkele malen werd er voor gewaarschuwd dat tegenover deze reële of vermeende successen talrijke mislukkingen staan. Het zou voor het evenwicht goed geweest zijn wanneer ook enkele van deze mislukkingen — eventueel in de vorm van nabestaanden — in persona ten tonele gevoerd zouden zijn.

Wetenschappelijke tegenstanders kwamen behoorlijk aan bod in de persoon van dr. Meinsma en de voorzitter van de Vereniging tegen de kwakzalverij, A. P. N. de Groot.

Twee artsen, de huisarts Van der Bijl (een bekende naam bij de TROS) en Meier, verbonden aan de V.U., traden op als onbevangen beoordelaars. Het is bepaald nog niet bewezen dat wat Moerman denkt en doet helemaal en alleen maar kwatsch is, on ongeveer kan hun conclusie samengevat worden.

Zolang zulke conclusies nog getrokken kunnen worden zal er valse hoop op genezing gewekt blijven worden.

*Vruchteloze discussie*

PROF. DR. F. J. CLETON (bijzonder hoogleraar inwendige geneeskunde, in het bijzonder de leer der gezwellen) in Het Parool:

Zoals meer gebeurd is in de geneeskunde, wordt de fout gemaakt dat niet degene die een nieuwe behandeling toepast het bewijs voor het goede effect moet leveren, maar degenen die daar kritiek op hebben. De gebruikelijke gang van zaken is dat het effect van een nieuwe behan-

delingswijze wordt onderzocht met behulp van objectieve criteria en de resultaten uitgewerkt met verantwoorde statistische methodieken.

Hiervan zijn jaarlijks honderden voorbeelden te geven in de internationale vakliteratuur over kanker. Het is de plicht van dr. Moerman en van degenen die zijn behandeling toepassen een dergelijk onderzoek uit te voeren. Zolang dit niet heeft plaatsgevonden, zal de vruchteloze discussie over de waarde van deze behandeling voortduren.

Conflicten tussen artsen, die een niet-conventionele vorm van behandeling voorstaan en de „officiële” geneeskunde komen herhaaldelijk voor. Men zal zich onder meer de discussie over de Duitse arts Issels herinneren. Vaak gaat het om artsen die het beste met hun patiënten voor hebben, maar er niet in slagen een sluitend wetenschappelijk bewijs voor hun theorie te leveren. Van dr. Moerman neem ik aan dat hij een toegewijd arts is en dat hem geen winstbejag voor ogen staat.

Zijn vasthoudendheid en ook zijn markante persoonlijkheid geven de discussie een bepaald cachet. Het enige bezwaar van medische zijde tegen zijn behandeling is dat mogelijk voor een klein aantal patiënten de conventionele behandeling wordt uitgesteld, waardoor de kansen op genezing kleiner worden.

De conclusie van de redacteuren van het Trosprogramma, dat de officiële instanties in gebreke zijn gebleven, wil ik ten eerste in twijfel trekken. Het doet geen recht aan het vele nauwgezette en arbeidsintensieve onderzoek van vele toegewijde kankeronderzoekers, die de zoveel moeilijker „officiële” weg bewandelen.

Bestuur van de Vereniging tegen de Kwakzalverij: A. P. N. de Groot, **Arts** te Hilversum, **Voorzitter**; Mevr. J. W. J. Vermeulen, Berkenrodestraat 23 te Haarlem, **Secretaresse**; L. Brest te Amsterdam, **Penningmeester**; Mr. J. E. Goudsmit, **Kantonrechter** b.d. te Haarlem; P. H. A. Poll, **Dierenarts** te Zeist; Mr. J. D. van den Berg, **Vice-President Arrondissements-Rechtbank** te Arnhem; J. E. Buiten **Apotheker, Farmaceutisch Inspecteur van de Volksgezondheid** b.d., 't Harde; P. L. Stal, **Arts** te Hilversum; J. M. de Haas, **Tandarts** te Heemstede; Mej. Drs. P. H. van Marle, **Apotheker** te 's-Gravenhage; J. Noord te Amsterdam; Adviserend bestuurslid: S. Lelie, **Arts Geneeskundig inspecteur van de Volksgezondheid** in Zeeland, Middelburg.

Lidmaatschap van de Vereniging incl. Maandblad min. f 10,—; voor studerende f 2,50. Adres voor het opgeven van leden en abonné's: Oranjelaan 6, Hilversum. Penningmeester: L. Brest, Argonautenstraat 19a, Amsterdam-Zuid. Postgiro van de Vereniging 32237 te Amsterdam. Gem. Giro K 1672.

Abonnement per jaar franco per post  
bij vooruitbetaling f 10,—;  
studerende f 2,50